

PROPER NOUNS DERIVED FROM GREEK NAMES IN THE WORK OF V. ALECSANDRI AND I.L. CARAGIALE

Iuliana-Adelina Iliescu

Lecturer, PhD, University of Craiova

Abstract: In this paper we will try to analyse from the point of view of the etymologically and semantically proper name, which came from the Greek name, in works of V. Alecsandri and I.L. Caragiale. The proper names represent an additional denomination system, which are assigned to some objects designated by the common name, a generalizing of the class to which they belong. The denomination through proper nouns has a limited character, being restrained to certain categories of objects: persons, animals, places. V. Alecsandri and I.L. Caragiale are both the creators of a complex work, where they painted times and people from various times and levels of society, here we try to discuss the problem of the proper names that are based on the terms of Latins origin.

For this type of analyses we resort to a dictionary which will contain a large part of the name to which we referred.

Keywords: onomastics, Greek origin, comedy, anthroponym, semantics

Onomastica literară se ocupă de numele proprii care, prin apariția lor într-un text literar, în comparație cu numele din afara domeniului comunicării literare, au căpătat un statut special. În opere, antroponimele vin să întregescă portretul personajului prin sugestia dată, de obicei, de apelativul care stă la baza numelui, prin trimiteri caracterologice.

Numele de persoane din opera celor doi scriitori pot fi grupate după nume de sărbători religioase, nume mitologice, nume care indică meserii, nume de plante, nume care indică originea locală nume provenite de la nume grecești, nume proprii provenite de la nume latinești etc.

În această lucrare vom încerca să analizăm din punct de vedere etimologic și semantic numele proprii provenite de la nume grecești în opera lui V. Alecsandri și I.L. Caragiale. Pentru acest tip de analiză vom recurge la un dicționar care va cuprinde o bună parte din numele la care am făcut referire.

Acrivîța Popescu (Cadou, Carag.), (Art.214, Carag.) – *Acrivîța* este un derivat de la *Acriva* (DFNFR, 19,) (< ngr. ακριβάς „drag”) cu sufixul diminutival *-ița*, cf. și *Acrivopol* (DFNFR, 19). *Popescu* este derivat de la *Pop(a)* (format de la apelativul *popă*) cu suf. *-escu* (DNFR, 374). *Popescu* este un nume obișnuit, acesta arătând că el este o oarecare. *Acrivîța* reprezintă cochetăria femeii de lume, sigure de sine și de farmecele ei „e foarte cochet îmbrăcată”, dar, prin forma diminutivală, nume reflectă tinerețea fetei „am împlinit optsprezece ani la două dechemvrie trecute”. Numele de familie aparține ierarhiei bisericești.

Agamemnon Trufandas (MD, Alecs.) este un nume tipic grecesc în opera lui Alecsandri, trivializat de cele mai multe ori prin opoziția dintre sensul referențial și cel conotativ.

Agamemnon a fost rege al Micenei, erou din Iliada, conducătorul oștii aheilor în războiul troian. Antroponimul *Trufandas* este un derivat de la *trufanda* „cel dintâi rod al pământului dintr-o producție anuală” (DLRM, 885). Elementele compusului aparțin unor sfere semantice incompatibile, *Agamemnon*, având conotații pozitive, eroice și *Trufandas*, conotat depreciativ.

Aglae (DȚ, Cred, Alecs.) – Numele a fost transformat din *Aglaiia*, fiind grafiat în limba franceză. *Aglaiia* este un nume inspirație religioasă de origine grecească și desemna în mitologia greacă una din cele trei Charite (sau Grații, în mitologia romană) (DENB, 17), simbolizând splendoarea, precum și cele două personaje din sfere sociale înalte: fiica unui ispravnic (DȚ) și o actriță (Cred). *Aglae* este derivat de la apelativul *αγλαός* „strălucit” (DOR, 6). Semnificația numelui este legată de adj. gr. *αγλαός* „strălucit” (DNFR, 22); are atestări foarte târzii la noi, abia în secolul al XVIII-lea, fiind de influență neo-grecească (MEO, 29).

Aglaița / Aglăița (FH; Cred, Alecs.) – numele este format de la *Aglae* + suf. *-ița*; reflectă o particularitate a subdialectului moldovean, trecerea lui *ă* protonic la *a*.

Alexandrina Ionescu – *Alexandrina* este un derivat de la *Alexandra* cu suf. diminutival *-ina*. *Ionescu* este un derivat de la numele calendaristic *Ion* cu suf. *-escu*.

Alexandru Lingopolu (Urg, Carag.) – *Alexandru* < *Αλέξανδρος* „care protejează pe oameni” < *αλέξω* „a proteja” și *ανήρ, ανδρός* „bărbat” (Bailly, 321); *Lingopolu* este un nume derivat cu suf. grecesc *-o-polu* (*pulos*), cu forma antică *polos* „băiat” (Graur, NP, 85) de la verbul *a linge* sau de la apelativul *lingău*.

Alexandru Peruzeanu (OS, Carag.) – *Alexandru* < *Αλέξανδρος* „care protejează pe oameni” < *αλέξω* „a proteja” și *ανήρ, ανδρός* „bărbat” (Bailly, 321). *Peruzeanu* de un derivat de la apelativul *peruzea* „piatră semi-prețioasă, opacă, de culoare albastră sau verzuie” cu suf. *-eanu*.

Anghelache (Insp, Carag.) are la bază gr. *Άγγελος, -ου* „înger, trimis, sol, mesager” (DGRNT, 10); este derivat cu suf. *-ache*. Numele este unul obișnuit, al unui „tip de urbanitate”. *Anghelache* este tot nume de om din clase inferioare, dar rar. Acesta e casier, adică un om care mănuieste lucruri concrete și are o răspundere serioasă. Și atunci nici nu l-a mai numit *Ionescu* ori *Popescu*, *Lache* ori *Mache*, cum îi cheamă pe toți funcționarii din schițele sale. Și întâmplarea fiind de data asta serioasă, acest *Anghelache* vorbește normal. Numele poate fi pus și în legătură cu etimonul de la care s-a format prin prisma că *Anghelache* a avut curajul de a evada din această lume spre a fugi în alta, spre a deveni un înger, deși oamenii care se sinucid nu ajung niciodată în rai, acolo unde sunt îngerii. Încercând utopic să schimbe ceva prin gestul său ideatic, *Anghelache* va fi găsit spânzurat într-un boschet la șosea.

Anghelușa (MAD, IS, Alecs.) – este un derivat diminutival afectiv cu sufixul gr. *-ușa*, are la bază gr. *Άγγελος* „înger”. Numele are o conotație pozitivă, dar în opera lui Alecsandri personajul reprezintă o vrăjitoare făcătoare de farmece și, astfel, primește conotații negative.

Areți Ionescu (Urg, Carag.) – *Areta* este o formă a antroponimului *Areta*, prenume pătruns în onomastica românească în perioada influenței neogrecești (DOC, 49), are la bază substantivul gr. *αρετή* „curaj, virtute” (Bailly, 115). Numele este probabil de origine arabă și semnifică „nerecunoscut, ignorat” (DENB, 23). *Ionescu* este un derivat de la numele calendaristic *Ion* cu suf. *-escu*, cu schimbarea lui *-cu* final în *-co*. Această schimbare se datorează românilor care s-au stabilit în Franța și au făcut această schimbare pentru a evita pronunțarea cu *ü*, care dădea naștere unui echivoc în limba franceză (Graur, NP, 96). *Popescu* este un nume obișnuit, acesta arătând că ea este o oarecare, dar, prin finalele, *co*, *Popesco* devine numele celor care trăiesc în „societate bună”, trăind în palate somptuoase, cu „five o'clock tea”.

Aristidis Monastropulos (SC, Alecs.) este un grec căruia nu-i plac românii de când l-au deposedat de averile mănăstirești, este un nume grecesc. Primul termen se referă la gr. *Aristeides* < *αριστός* „cel mai bun”, cu suf. *-ιδης* (DNFR, DENB, 24). *Monastropulos* este format de la *Monastir*, variantă a lui *mănăstire* + suf. gr. *-o-polu* (*pulos*), cu forma antică *polos* „băiat” (Graur, NP, 85).

Aristița (CP, CI, Alecs.) fiică a *Chiriței*, căsătorită cu *Cociurlă* – cuvânt de origine neogreacă, provine de la antroponimul *Aristide* (v. *supra*) + suf. dim. *-ița*.

Asteria (OV, Alecs.) < gr. *αστήρ*, *-έος* „stea”, acest nume mai poate fi pus în legătură cu lat. *stella*, *-ae* și *astrum*, *-i* (Bailly, 124).

Athanasiu Eleutherescu (Urg, Carag.) – Numele redă grafia grecească pentru *Tănase Eleutherescu*, simplu cetățean, mahalagiu de modă veche, deoarece aici nu se potrivește grafia franceză. *Athanasiu* este derivat de la *Atanasie* cu suf. *-iu*. Antroponimul are origine grecească *Ἀθανάσιος* < *ἀθανασία* „nemurire” (DOR, 17), cuvântul a pătruns prin filieră greco-slavă; mai există și o altă etimologie *ἀθανασία* „nemurire” (DGRNT, 15). *Eleutherescu* are la bază apelativul grecesc *ελεύθερος* „liber” (Bailly, 280) și este derivat cu suf. *-escu*.

Caracudi (Rep, Carag.) – cf. gr. *Karacuda*, *Karakuzi(s)* sau de la apelativul *caracudă* „pește (numit în alte graiuri caras)” (DNFR, 99).

Cati (IC, Alecs.) este o modistă cu pretenții occidentale – este hipocoristic de la numele sfânt *Ecaterina* < gr. *Αικατερίνη*, nume transcris și cu *e* inițial, socotit ca feminin de la *Εκάτερος* sau de la *Εκάτος* „atributul lui Apollo”, sau ca derivat din *Εκάτη*, zeiță (DOR, 48) sau de la adj. *κάθαρος* „pur” (MEO, 116).

Catrina (SP, CC, Alecs.) este un hipocoristic de la *Ecaterina*.

Catrinuța (LS, Alecs.) este un derivat diminutival afectiv format de la *Catrina* (<*Ecaterina*) + suf. *-uța*.

Chir Chirilă (AF, Alecs.) este numele unui lipsan bogat este un nume grecesc: *chir* „jupân, domn”, ca însoțitor al numelui mic (DNFR, 116). *Chirilă* este un nume calendaristic (cf. bg. *Kiril*, *Kirila* – DNFR, 117). Numele *Chirilă* poate fi și o adaptare a gr. *Κύριλλος*, v. *Chir* (DOR, 30-31).

Chiriac (FF) < gr. *Κυριακός* „duminical”, cf. lat. *Dominicus* (DOR, 31). Reproduce numele personal gr. *Κυριακός* „omul lui Dumnezeu” (DENB, 34).

Chiriac (NF, Carag.) (tejghetar, om de încredere al lui Dumitrache) < gr. *Κυριακός* „duminical”, cf. lat. *Dominicus* (DOR, 31); reproduce numele personal gr. *Κυριακός* „omul lui Dumnezeu” (DENB, 34). Este un nume serios ales de *Caragiale*, alături de *Jupân Dumitrache* și *Spiridon*, deoarece redau oameni amestecați într-o afacere serioasă de negoț. El reprezintă un *Jupân Dumitrache* mai tânăr, ilustrând calea de parvenire.

Chirițoaia (CP, Alecs.) este augmentativ de la *Chirița* (< gr. *Chira*, hipocoristic de la *Chiriac*) + suf. dim. *-ița*) + suf. *-oaia*, sufix primit pentru a rima *Chirițoaie* cu *Bârzoaie*: „Lasă, lasă, Chirițoaie, / Babă-cloanță, strigoaie, Chirițoaie Bârzoaie” (Leonaș).

Chirițușca (CCB, Alecs.) este derivat diminutival de la *Chirița* + suf. *-ușca*, diminutiv ridicol folosit de *Bârzoii* pentru a-și alintă soția.

Coana Efimița (CL, Carag.) – *Coana* este o formulă de adresare care se folosește numai cu numele de botez (Graur, NP, 74). *Efimița* este un derivat de la *Eufimia* (< *Ευφημία* „vorbă bună, laudă”) (DOR, 52) + suf. *-ița*. *Efimița* face parte din acele femei măritate cu genii, care-și „strică” bărbații prin admirație și alintare.

Corina (OV, Alecs.) este iubita lui *Ibis*, îndrăgostită de *Ovidiu* – originea cuvântului este grecească < *κόρη*, *ης* „fecioară” (Bailly, 505). Este un nume feminin gr. întâlnit în opera lui

Ovidiu; posibil derivat de la *Kore*, numele zeiței grecești care-i corespunde *Persefonei* (MEO, 91).

Costică Arion (AmicX, Carag.) – *Costică* este un hipocoristic de la *Constantin*. *Costică* este un nume des întâlnit, un nume comun, la fel ca și *Mitică*. *Arion* este un hipocoristic de la *Visarion* < gr. Βησαρίων (DOR, 172). *Costică Arion* venea deseori la dejunurile profesorului *Constantin Dissescu*, care-i era prieten și avocat. La aceste dejunuri mai lua parte fondatorul Ateneului român, *C. Exarcu*, *Take Ionescu*, *I. L. Caragiale*.

Costică Parigoridi (Rep, Carag.) – *Costică* este un hipocoristic de la *Constantin*. *Parigoridi* este un nume grecesc derivat de la (*Parigoriu* < gr. mod. *parighoria* 1. mângâiere, consolare 2. prostie, aiureală) (DULR, IV, 132) + suf. *-idis*. Numele face referire la mângâierile, plăcerile personajului și anume viața agitată și tumultuoasă a Bucureștiului: „Eu sînt orașan; mie-mi place orașul... dar... nu duminicile și sărbătorile... n-am văzut ceva mai urât pe lume decât un oraș mare în zilele de repaus duminical! Toate prăvăliile cu obloanele lăsate ca pleoapele în somn... ce somn!... peste tot închis!... să vrei să te spânzuri, n-ai de unde să cumperi ștreang... Lipsa asta de activitate, de viață, de mișcare comercială mă apasă pe umeri, mă trage și pe mine la somn: și nu pot dormi măcar – parcă sînt în stare de insomnie...”

Cucoana Arghirița (HB, Alecs.) – *Cucoana* este o formulă de adresare care se folosește numai cu numele de botez (Graur, NP, 74). Este derivat de la *Arghir* (< *Αργυρός* „argint”) (DOR, 15) cu sufixul diminutival *-ița*.

Elena (BC, Alecs.) – redă gr. *Ελένη*. A fost apropiat de gr. *helane* „torță, făclie” și de gr. *héle, heile* „strălucirea Soarelui, căldura Soarelui” (MEO, 120).

Elenuța (IS, Alecs.), pseudonim al *Marghioliței*, fiica lui *Gângu* și logodnica lui *Iorgu*, este un derivat diminutival de la *Elena* + suf. *-uța*.

Evghenidis (BC, Alecs.) < gr. *Ευγένιος* < adj. *ev* „bun” + subst. *γενός* „neam”, intrat prin filieră slavă. *Evghenie* (*Evghenidis* < *Evghenie* + suf. gr. *-idis*) este un grecism învechit (MEO 128).

Fani Teodorescu (Rep., Carag.) – *Fani* este un hipocoristic pentru *Ștefan*, care continuă gr. *Στέφανος* „cerc, coroană” (DOR, 154). *Teodorescu* este un nume care continuă gr. *Θεόδωρος*, tradus cu sl. *Bogdan*, lat. *Deodatus*, *Θεός* „zeu” și *δωρόν* „dar” (DOR, 158) și este derivat de la *Teodor* cu suf. *-escu*.

Fevronia (DV, Alecs.) < gr. *Φεβρώνια* < lat. *februo* „a purifica”, nume calendaristic. Antroponimul *Fevronia* reproduce numele personajului grecesc *Φεβρώνια*, nume probabil împrumutat de la romani și este strâns înrudit cu numele lunii februarie, *Februarius*, care are la bază adjectivul *februus* „purificator”. Mult mai plauzibilă este explicația termenului prin numele ceremoniilor de purificare de la *Lupercalii* (în lat. *dies februatus*) (MEO 134). *Maică* este „termen de politețe pentru a vorbi cu (sau despre) o femeie (mai) în vârstă” (DEX, 593).. Preluat de onomasticonul creștin, acest nume a ajuns la români prin intermediar slav, fiind atestat în Moldova încă de la începutul secolului al XVI-lea. În prezent, atât *Fevronia*, cât și masculinul *Fevronie* sunt prenume rar întâlnite, fiind purtate îndeosebi de către monahi.

Gafia (SD, Alecs.), fată în casă – hipocoristic al numelui *Agafia* (formă datorată confuziei dintre *Agápe* și *Agatha*), la origine un nume gr. care are legătură cu subst. *agápe* „dragoste creștină față de aproape” (MEO, 27).

Glyce (FB, Alecs.) este format de la adj. gr. *γλυκός*, *-εια*, *-ύ* „dulce” (DGRNT, 67). Numele este atribuit unei curtezane datorită sensului pe care îl are adjectivul.

Hagi Hristodulo (GHP, Alecs.) – *hagiu* „cel care a făcut o călătorie la locurile sfinte, spre a se închina” (DNFR, 234) sau *hagi* „titlu pe care îl primea cineva după întoarcerea dintr-o

astfel de călătorie (DULR, III, 149). *Hristodulo* <gr. *Hristodulos* „robul lui Hristos” (DENB, 57). Numele său vizează credința sa profundă în Dumnezeu. El a vizitat împreună cu *Hagi Petcu* locurile sfinte din Ierusalim.

Iancu Verigopolu – *Iancu* < sl. *Ian*, formă prescurtată a lui *Ivan* (Graur, NP, 61). *Verigopolu* este un derivat de la apelativul *verigă* cu sufixul grecesc *-o-polu* (*pulos*), cu forma antică *polos* „băiat” (Graur, NP, 85). În *Momente* există trei schițe în care niște femei își vând farmecele pentru parale, cu consimțământul mai mult sau mai puțin conștient al bărbaților lor. Pe acești bărbați îi cheamă *Panaiotopolu*, nenea *Mandache* și *Verigopolu*. Numele *Verigopolu* este un nume grecesc ales de Caragiale poate datorită unei realități: poate că a avut ocazia să observe acest fel de familie-în-trei la oameni, din întâmplare, cu nume grecești. Sau poate că de semniția aceasta era legată mai mult în conștiința sa turpitudinea fanariotă sau chiar meseria de proxenet – exercitată mai ales de greci în Muntenia și de evrei în Moldova, adică de cele două burghezii mai vechi ale noastre, căci și afacerea aceasta cădea tot în lotul burgheziei. Dar, în sfârșit, fapt este că numele acestor tipuri sunt grecești.

Iani Avdelas (LS, Alecs.) arendașul moșiei Haramul – *Iani* este o formă neogrecescă a lui *Ion*. *Avdelas* < gr. *αβδέλλας* „lipitoare” (DOR, 184); „suge ca o lipitoare sângele locuitorilor”. Reprezintă tipul boierului asupritor.

Iani Marathonopulos (LS, Alecs.), proprietarul moșiei Haramul – numele este grecesc. Pentru *Iani* v. *supra*. *Marathonopulos* < gr. *marathon* „mărar” (Graur, NL, 57) + suf. *-opulos*, cu forma antică *-polos* „băiat” (Graur, NP, 85) sau poate fi un derivat de la toponimul *Marathon*, localitate în Attica, unde atenienii conduși de Miltiade i-au învins pe perși (490 a. Chr.); pentru a anunța vestea, celebrul alergător de la Marathon, ar fi străbătut, dintr-o suflare, 40 de kilometri, ce despărțeau câmpul de bătălie de Athena, murind la poalele Acropolei (DULR, I, 176) + suf. gr. *-o-polu* (*pulos*), cu forma antică *polos* „băiat” (Graur, NP, 85).

Leonida Mustocsidis (SD, Alecs.) – grec, fost inspector de tunuri – *Leonida*, nume cunoscut din istoria Spartei, este un patronim, format cu suf. *-ides* de la *Leon* (MEO, 189); reproduce numele personal *Leonides* „fiul descendentului lui *Leon*” (DENB, 64). *Mustocsidis* este un derivat cu suf. gr. *-dis* de la *mustoce* „bărbat cu mustăți mari și aspre” (DLR 1965, 1037).

Leonida(s) Zuliaridi (KZ, Alecs.) – Pentru *Leonida(s)* v. *supra*. *Zuliaridi* este un derivat cu suf. *-dis* de la *zuliar* „gelos” (*zulie* < ngr. *zilia* „gelozie” (DEX, 1191). După cum se observă și în etimologia numelui, personajul reprezintă tipul gelosului.

Luxița (MD, Alecs.), soția lui *Naie*, este un hipocoristic și face parte din familia numelui *Roxana*.

Lydia reproduce grecescul *Λυδία* nume etnic (DOR, 95). Desemnând inițial originea locală a purtătoarei, de obicei sclavă, numele personal își păstrează și astăzi semnificația clară pentru cunoscătorii istoriei vechi, întrucât este identic cu numele unui stat sclavagist din vestul Asiei Mici, *Lydia* (MEO, 190-191).

Mandache Smărăndescu (Iapr, Mom, Carag.) – *Mandache* poate avea origine grecescă < gr. *Mandaki(s)* sau (și) *Manda* (< gr. *Mando*, hipocoristic de la *Diamandi*, cf. Graur, NP, 139) cu suf. *-achi* (DNFR, 289). Întâlnim și alte etimologii: în DOR apare ca termen format prin afereză de la *Diamant* (DOR, 259). Pentru mai multe explicații v. *Iancu Verigopolu*.

Mândica (AP, KZ, Alecs.) < *Manda* < bg. și gr. *Manda*, poate fi și un hipocoristic de la *Smaranda* (< gr. *Smaragos*) + suf. *-ica*.

Miron moș (IS, Alecs.) < gr. *Μύρων* „parfum lichid” (DOR, 111), prin intermediar slav cuvântul a ajuns în limba română din limba greacă (MEO, 213-214). Nume laic la origine, a fost preluat de creștini datorită semnificației liturgice pe care a căpătat-o: *mir* (DENB, 74).

Nastasa (IS, Alecs.) < *Anastasia* < gr. *ανάστασις, -εως* „înălțare, înviere” (DGRNT, 30), cu afereza lui *a*.

Nastasachi (BC, HR, Alecs.) este derivat de la *Nastase* + suf. *-achi*. Este un diminutiv afectiv folosit pentru *Lipicescu (BC)* și *Bursuflescu (HR)*.

Pache (Art.214, Carag.) < *Filipache* (Graur, NP, 60) < *Filip* + suf. *-ache*.

Pachița (CNo, Alecs.) este hipocoristic gr. *Paraschiva*. Este o deformare a numelui *Dochiței* de către ispravnic.

Panaghia (NC, Alecs.) < apelativul *panaghie* sau gr. *Panagia* (DNFR, 351) „presfânta” (Graur, NP, 84).

Panaiotopolu (Cadou, Carag.) – gr. *Panagiotopulos* (DNFR, 351) este derivat de la *Panait* < *Panaghiot* cu suf. gr. *-opolu (pulos)*, cu forma antică *polos* „băiat” (Graur, NP, 85). Pentru mai multe explicații v. *Iancu Verigopolu*.

Panait Mistopolu (Iapr, Mom, Carag.) - *Panaiteste* format de la *Panaghiot* < *Παναγιώτης*, derivat la rândul-i din *Πανάγια* „prea sfânta” (DOR, 125), epitet al *Preasfintei Fecioare Maria*, iar apoi înlocuind chiar numele acesteia, format din *pan* „pe de-a-ntregul, complet” și adj. *haghios, haghia, hagian* „sfânt” (MEO, 228)

Panaite kir (SC, Alecs.) < *Panaghiot* < *Παναγιώτης*, derivat, la rândul său, din *Πανάγια* „prea sfânta” (DOR, 125). Este un nume generic pentru greci.

Papadopolina (Bubico, Carag.) – *Papadopolina* este forma de feminin a lui *Papadopol* (< gr. *Papadopoulos, Papadopulu*) (DNFR, 352) + suf. *-ina*. *Papadopol* < gr. *papad-* „preot” + suf. *-opolos (polos* „băiat”) (Graur, NP, 85).

Papaiani (Dum Tomii, Carag.) < gr. *Papaiani* < *Papa* „preot” + *Iani* (genitivul lui *Ioannis*) (Graur, NP, 85).

Parigoridi (Conf, Carag.) – *Parigoriu* (< gr. mod. *parighoria* 1. mângâiere, consolare 2. prostie, aiureală) (DULR, IV, 132) + suf. gr. *-adis*, care arată descendența.

Polidor (ZR, Alecs.), copil de suflet al lui *Antoși Zgârcea*. Numele este o adaptare a numelui gr. *Polydoros*, un compus din adj. *polys* „mult” și subst. *doron* „dar” (Graur, NP, 35).

Postolachi (CP, Alecs.) este diminutiv al lui *Apostol* < gr. *Απόστολος* „trimisul, solul” (DOR, 15).

Profirița (MC, Alecs.) – este diminutiv de la *Porfira*, format prin metateză de la *Porfira*, masc. *Porfir*, care reproduce numele personal gr. *Porphyrios*, creat pe baza subst. gr. *porphyr*a „moluscă care produce vopseaua purpurie, vopseaua însăși sau o haină purpurie” (MEO, 238).

Prohirița (CNo, Alecs.) – redă o particularitate fonetică moldovenească, palatalizarea labialelor (*f > h'*). Numele reprezintă o deformare a numelui *Dochiței* de către ispravnic.

Radu Anghel (DF, Alecs.), inginer tipograf – Pentru *Radu* v. *infra*. *Anghel* < gr. *Άγγελος*, lat *angelus* „înger” (DOR, 12); *Anghel* trădează filiera greco-slavă prin care a ajuns la noi numele creștin lat. *Angelus*, care, în perioada creștină, a dobândit sensul de „sol, trimis al lui Dumnezeu” (MEO, 40).

Răștița (CI, Alecs.) este hipocoristic de la *Aristița*, fem. de la *Aristion* < gr. *Αριστίων* < *άριστος* „cel mai bun” (DOR, 16).

Românopulos este un derivat de la *român* + gr. *-opolu (pulos)*, cu forma antică *polos* „băiat” (Graur, NP, 85).

Rosmarinopulos (IS, Alecs.) – este derivat de la apelativul *rosmarin*, *rozmarin* + suf. gr. *-o-polu (pulos)*, cu forma antică *polos* „băiat” (Graur, NP, 85).

Ruxanda, fiica lui *Vasile-Vodă*, ucisă de poloni (CNe, Alecs), jupâneasă, „țitoarea grecului” (LS, Alecs.) jupâneasă, este o formă a numelui *Ruxandra* (cu disimilarea lui *r* final).

Ruxandra (DV, alecs.) este soția lui *Lăpușneanu*, este o formă contaminată de la *Roxana* + *Alexandru*.

Sache Potropopescu (Lacună, Carag.) – *Sache* are origine grecească *Sakki(s)* (DNFR, 403) < *Sachelarie* sau *Sache* < *Năstăsache*, *Tănăsache* (Graur, NP, 60).

Sănduc (CC, Alecs.) este derivat diminutival de la *Sandu* (< *Alexandru*. V. *supra*) + sufixul diminutival *-uc*.

Sănduțu (ZR, Alecs.) este derivat diminutival de la *Sandu* + sufixul diminutival *-uțu*.

Sevasti Ionesco (Urg, Carag.), profesoară – *Sevasti* este o formă a lui *Sebastian*, nume augural de origine latină, format pe baza adj. gr. *σεβαστός* „venerat” (DENB, 85).

Sevastița (cucoana) Stănescu Vasilache (Întz, Carag.) – *Sevastița* este un hipocoristic de la *Sebastian* cu sufixul *-ița*. Este derivat de la *Stan* < sl. *stan* „a sta (în sus), a se ridica (DOR, 375) + suf. *-escu*. *Vasilache* este derivat de la *Vasile* (cognomen gr. < *βασιλεύς* „rege”, lat. *Basilius*, luat ca nume numai la începutul erei noastre) (DOR, 168) + suf. *-ache*.

Smărăndița este un diminutiv frecvent la noi al numelui augural de origine gr. *Smaranda*, pus în legătură cu subst. *smăregdos* „strălucire” (DENB, 87). Este nume acordat unor persoane din clase sociale înalte, precum fata lui *Nărilă (AF)*; soția lui *Teodoreanu (Răm)*; nepoata pitarului *Sandu (CC)*.

Stasache (Cadou, Carag.) este derivat de la *Stase* (hipocoristic de la *Anastase*). Cf. și bg. *Stasi*, ucr., rus. *Stasij* cu suf. *-ache*.

Stavrache (Vr. R, Carag.) – *Stavrescu* este derivat de la *Stavru* (< gr. *Stavros* „cruce”, cf. Graur, NP, 49, cf. și bg. *Stavro*) cu suf. *-escu* (DNFR, 424). Pe scriitor îl interesează mai ales răsfrângerea dezumanizării în sufletul personajului, în conștiința acestuia, pe fundalul războiului și în dependența de social, ceea ce conferă operei lui Caragiale individualitate și unicitate atât sub raport tematic, cât și analitic și stilistic.

Tarsița Popeasca (Art.214, Carag.) – *Tarsița* face parte din familia vechiului *Tarasie*, continuatorul gr. *Tarasios* „cel care este bine apărât” (DOC, 548), fem. *Tarasia* (cf. *Tereza*) (MEO, 270) și este un derivat diminutival cu suf. *-ița*. *Sfântul Tarasie*, devotat credinței a fost apărătorul creștinismului. *Tarsița* este opusul Sfântului Tarasie prin faptele sale: fumează „scoate o tabachere, din aceasta o țigaretă militară, pe care o pune în gură...ea aprinde țigaretă”, consumă alcool „am gustat de deimineață niște an gheică de casă”. *Popeasca* este un matronimic format de la antroponimul *Pop(a)* cu sufixul *-easca* și relevă condiția ei: este văduva preotului (de aici numele *Popa*) *Sava de la Caimata*.

Teodor (Rus, Alecs.) < gr. *Θεόδωρος*, tradus cu sl. *Bogdan*, lat. *Deodatus*, *Θεός* „zeu” și *δωρόν* „dar” (DOR, 158). Este un nume savant pentru *Toader Bumbăcilă*, creat de *Galuscus*.

Tinca este un hipocoristic al lui *Catinca*, variantă a gr. *Ecaterina*. Prezintă conotații sociale înalte: fata *Luxiței (AF)*, vara *Smărăndiței (Răm)*.

Tincuța (CC, Alecs.) este derivat diminutival de la *Tinca* + sufixul diminutival *-uța*.

Toderică (Rus, Alecs.) este o formă diminutivală afectivă de la *Toader* + sufixul diminutival *-ică*.

Todorel (Rus, Alecs.) este o formă diminutivală afectivă de la *Toader* + sufixul diminutival *-el*.

Todosia Evghenidis (BC, Alecs.), postelniceasă – prenumele este o formă populară ce redă la noi numele personal gr. *Theodosia*, având aceeași semnificație ca și *Toedor* (MEO, 278). *Evghenidis* este forma grecizată a lui *Evghenie* < gr. *Evgenios*, prin filieră slavă (DNFR, 192), compus din *ev* „bun, nobil” și *γενός* „neam”.

Trufandakir provine de la apelativul *trufanda*. Este un nume grecesc: „un alt grec cu o brișcă hârbuită, vreun posesoraș, sau vreun simzar...dracu-l știe” (Sur, Alecs.).

Trufandachi sulgerul (BC, Alecs.) este un nume grecesc; derivat diminutival de la *trufanda* + sufixul gr. *-achi*: „ciocoi grecesc, intrigant, care se furișază pîntre români, zâmbind, gudurându-se, lingușind, făcând pehlivăanii, pentru ca să rădă boierii, și care țintește a prinde rădăcina în pământul țării, a să însura cu zăstrea unii cuconiți iertată de Dumnezău și de oameni, ș-a agiunge-ntr-o zi megas postelnicos”. *Sulger* este o variantă a lui *sluger* „dregător în Țara Românească și în Moldova însărcinat cu aprovizionarea curții domnești și a armatei (rangul și atribuțiile variind de la o epocă la alta și de la un principat la altul)”.

Tudorița Ștefănescu (Rep, Carag.) – *Tudorița* este un derivat de la Tudor (< gr. *Θεόδωρος*, tradus cu sl. *Bogdan*, lat. *Deodatus*, *Θεός* „zeu” și *δωρών* „dar”) (DOR, 158) + suf. *-ița*. *Ștefănescu* este derivat de la *Ștefan* (< gr. *Στέφανος* „cerc, coroană”) (DOR, 154) + sufixul *-escu*.

Vangheli (2MV, Alecs.) este un nume grecesc < *Evanghelie*.

Varvara kera (Inv, GHP, Alecs.), soția lui *kir Manoli (GHP)*; una dintre invidioase, obiectul acesteia fiind frumusețea și tinerețea Elizei (**Inv**) – este forma în care a fost reintrodus, pe filieră greco-slavă, cognomenul lat. *Barbara* cu trecerea lui *b* la *v*, corespunzător lui *barbarus* „străin” (DENB, 28).

Zamfira Popescu (Sin. Fid. Carag.) – *Zamfira* este format de la apelativul *safir* „piatră prețioasă, de culoare albastră” < *samfir*, *zamfir* < gr. *σάμφορος* (MEO, 293-294).

Zamfirache (Art. 214, Carag.), zis Ampotrofăgu, popă – *Zamfiarache* este un derivat de la *Zamfir* cu suf. *-ache*.

Zarafopulos (Coșcodan) (AF, Alecs.) este un derivat de *lazaraf* „bancher dintr-o epocă mai veche; cămătar” (DNFR, 495) + suf. gr. *-pulos*. Este numele unui cămătar care se dovedește a fi chiar *Ghiță Coșcodan* (p.695), care folosea un pseudonim.

Zoe (DT, Alecs.) este nume vechi în onomastica românească, reproduce pe cale cultă gr. *Zoe* „viață”; a fost folosit în locul ebraicului *Eva* (MEO, 295).

Zoil (FB, Alecs.) face parte din familia lui *Zoe*. Este numele unui parazit. Realonimul *Zoilus* aparține criticului grec cunoscut prin invidioasele sale cenzuri împotriva lui *Homer*. Numele de *Zoil* a rămas sinonim cu „critic pizmaș, părtinitor, veninos și ridicol”.

Zulnia (HB, Alecs.) < gr. *Zulianos* (DNFR, 501).

Concluzii

Clasificarea numelor proprii din opera celor doi scriitori ne-a dat prilejul să observăm că scriitorii au folosit în opera lor nume proprii provenite de la nume grecești. Rolul unei astfel de analize a fost de a ne permite să pătrundem în universul textului literar, îmbinând analiza etimologică și semantică cu cea literar-artistică.

BIBLIOGRAPHY

Alecsandri, Vasile, 1981. *Opere*, vol. al VII-lea, Ed. Minerva, București.

- Alecsandri, Vasile, 1979. *Opere*, vol. al VI-lea, Ed. Minerva București.
- Alecsandri, Vasile, 1977. *Opere*, vol. al V-lea, Ed. Minerva, București.
- Cazimir, Ștefan, 1967 *Caragiale – universul comic*, Editura pentru Literatură, București
- Constantinescu, N.A., 1963 *Dicționar onomastic românesc (DOR)*, București, Editura Academiei,
- Dicționarul explicativ al limbii române*, ed. a II-a, București, Ed. Univers Enciclopedic, 1996
- Dicționar grec-român al Noului Testament*, traducere de Gheorghe Badea, Societatea Babilică Interconfesională din România, București, 1999
- Șăineanu, Lazăr, *Dicționar universal al limbii române*, vol. I-V, Iași, Mydo Center, 1995-1996
- Graur, Al., 1963 *Nume de locuri*, Editura Academiei, București
- Ibrăileanu, G., 1976 *Numele proprii în opera comică a lui Caragiale*, în *Opere III*, Editura Minerva, București.
- Ionescu, Christian, 1975 *Mică enciclopedie onomastică*, Ed. Enciclopedică Română, București (MEO).
- Iorgu, Iordan, 1983 *Dicționar al numelor de familie românești (DNFR)*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
- Iorgu, Iordan, 1963 *Toponimia românească*, Editura Academiei, București,
- Pătruț, I., 1984. *Nume de persoană și nume de locuri românești*, Editura Științifică și Enciclopedică, București,
- Pătruț, I., 1980 *Onomastică românească*, Editura Științifică și Enciclopedică București.
- Tatiana Petrache, *Dicționar enciclopedic al numelor de botez*, București, Ed. Anastasia, 1998

Abrevieri și sigle

- 1 Apr, Carag. = 1 Aprilie, O, II
- 2 MV, Alecs. = *Doi morți vii*, în O, V
- AF, Alecs. = *Agachi Flutur* în O, V
- AmicX, Carag. = *Amicul X*, în O, II
- AP, Alecs. = *Arvinte și Pepelea*, în O, V.
- Cadou, Carag. = *Cadou*, în O, II
- CCB, Alecs. = *Cucoana Chirița în balon*, în O, VII
- CI, Alecs. = *Chirița în Iași sau Două fete ș-o nineacă*, în O, V
- CNo, Alecs. = *Crai-Nou*, în O, V
- CP, Alecs. = *Chirița în provincie*, în O, V
- Cred, Alecs. = *Creditorii*, în O, VI
- CP = *Chirița în provincie*, în O, V
- DA = *Dicționarul limbii române*, sub conducerea lui Sextil Pușcariu, București, 1939-1949, A-B, C, D- De, F-I, J-Lacustru, Ladă-Lepăda, Lepăda-Lojniță
- DCG = Guy Rachet, *Dicționar de civilizație greacă*, București, Ed. Univers Enciclopedic, 1998
- DENB = Tatiana Petrache, *Dicționar enciclopedic al numelor de botez*, București, Ed. Anastasia, 1998
- DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*, ed. a II-a, București, Ed. Univers Enciclopedic, 1996

DGRNT = *Dicționar grec-român al Noului Testament*, traducere de Gheorghe Badea, Societatea Biblică Interconfesională din România, București, 1999

DLMR = *Dicționarul limbii române moderne (DLMR)*; sub conducerea lui D. Macrea, Editura Academiei, 1958

DLR = *Dicționarul limbii române (DLR)*, (serie nouă), redactori responsabili Iorgu Iordan, Alexandru Graur, Ion Coteanu, 1965 și urm. *M, N, O, P, R, S, Ș, T, Z*

DLRM = *Dicționarul limbii române moderne (DLMR)*, București, Editura Academiei, 1958

DMG = Victor Kernbach, *Dicționar de mitologie generală*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1989

DNFR = Iorgu Iordan, *Dicționar al numelor de familie românești*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1983

DȚ = *Dezrobirea țiganilor*, în O, VII

DULR = Șăineanu, Lazăr, *Dicționar universal al limbii române*, vol. I-V, Iași, Mydo Center, 1995-1996

DV = *Despot-Vodă*, în O, VI

FB = *Fântâna Blanduziei*, în O, VII.

FH, Alecs. = *Farmazonul din Hârlău*, în O, VII.

HB, Alecs. = *Hatmanul Baltag*, în O, V

IC, Alecs. = *Iașii în carnaval*, în O, VI

Insp., Carag. = *Inspecțiune*, în O, II

IS, Alecs. = *Iorgu de la Sadagura sau Nepotu-i salba dracului*, în O, VI

MAD, Alecs. = *Mama Anghelușa doftoroaie*, în O, V.

MDE, 1986 = *Mic dicționar enciclopedic*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică Română, 1986.

MEO = Christian Ionescu, *Mică enciclopedie onomastică*, București, Ed. Enciclopedică Română, 1975

NC = *Nobila cerșetoare*, în O, VI.

O, V = Vasile Alecsandri, *Opere*, vol. al V-lea, București, Ed. Minerva, 1977.

O, VI = Vasile Alecsandri, *Opere*, vol. al VI-lea, București, Ed. Minerva, 1979.

O, VII = Vasile Alecsandri, *Opere*, vol. al VII-lea, București, Ed. Minerva, 1981

Urg., Carag. = *Urgent*, în O, II

Rep. = reportaj, în O, II

Rus = *Rusaliile*, în O, V

Sp = O scrisoare pierdută, în O, II

SP = *Sânziana și Pepelea*, în O, VII

ZR = *Zgârcitul risipitor*, în O, VI